

Başvuru Tarihi: 16.12.2015 **Received Date:** 16.12.2015

Yayına Kabul Tarihi: 12.04.2016 **Accepted Date:** 12.04.2016

Yayınlanma Tarihi: 31.07.2016 **Published Date:** 31.07.2016

DOI Numarası: 10.17680/akademia.74107 **DOI Number:** 10.17680/akademia.74107

Kaynakça Gösterimi (APA Formatına Göre)
Views in Bibliography (According to APA)

Burkart, R. (2016). Çöp Sahası Anlaşmazlığına Bir Çözüm Olarak Oydaşmaya Yönelik Halkla İlişkiler (Çev: Fuat Ustakara). *Akademia*, 4/4, 104-114. doi:10.17680/akademia.74107

akademia

ÇÖP SAHASI ANLAŞMAZLIĞINA BİR ÇÖZÜM OLARAK OYDAŞMAYA YÖNELİK HALKLA İLİŞKİLER*

(Roland Burkart)

Öz

Çöp sahalarının konumlandırılması genellikle olası çöp sahası şantiyelerinin hemen civarında yaşayan bölge sakinlerinin onaylamayışıyla karşılaşır ve sıklıkla açık protestoları harekete geçirir. Avusturya'da da, kamunun kendi çıkarlarını koruma hazırlığı artış göstermiştir, dolayısıyla bu türden anlaşmazlıklardan daha fazla kaçınılamamaktadır. Bu gerçek gelecekte çöp sahası yöneticileri arasında, böyle olaylarda nasıl tepki gösterileceğine ve bu yüzden hassaslaştırılmış bir kamuyla nasıl ilgilenilebileceğine ilişkin sorguya neden olur. İletişimin görüş açısından görülen şey, çöp sahası yöneticilerinin halkla ilişkilere dikkatini daha çok vermesi gerektiğidir.

Viyana Üniversitesi'ndeki bir araştırma projesi kapsamında, çöp sahası yöneticileri ile bu yöneticilerin faaliyetlerinden doğrudan doğruya etkilenen yöre sakinleri arasında bir oydaşmayı desteklemesi amaçlanan bir halkla ilişkiler modeli geliştirdik. Sonuçlar "oydaşmaya-yönelik halkla ilişkiler" adlı yaklaşımın esasen doğru olduğunu kanıtlamaktadır. Yani, topluluklardaki araştırmamıza bağlı olarak, bu insanlar, model ile sağlanan anlamanın düzeylerinde çöp sahası yöneticisiyle genel olarak anlaşılmasıyla, tesis edilen bir çöp sahası şantiyesini göze alabilmekteydiler.

Anahtar Kelimeler: Oydaymaşya Yönelik Halkla İlişkiler, Çatışma Çözümü, İletişimsel Eylem Kuramı.

CONSENSUS ORIENTED PUBLIC RELATIONS AS A SOLUTION TO THE LANDFILL CONFLICT*

Abstract

The siting of landfills usually meets with the disapproval of residents living in the immediate proximity of potential landfill sites and frequently arouses public protest. Also in Austria, the public's readiness to safeguard their interests has been increasing, thus such conflicts can no longer be avoided. This fact raises the question among future landfill operators, as to how to react in such cases, and how a thus sensitized public can be dealt with. Seen from the viewpoint of communication, landfill operators must direct more attention to public relations.

Within a research project at the University of Vienna, we have developed a public relations model which is intended to support a consensus between the landfill operators and the residents immediately affected by the operators' activities. The results prove that the so called "consensus-oriented public relations" approach is principally right. That is, those people who, due to our survey in the communities, could envisage a landfill site being installed, broadly agreed with the landfill operator on the levels of understanding provided by the model.

Keywords: Consensus Oriented Public Relations, Conflict Resolution, Theory of Communicative Action

* Çalışma, Roland Burkart (Gazetecilik ve Kitle İletişimi Bölümü, Viyana Üniversitesi, Avusturya) tarafından hazırlanmış, 28 Şubat 1994'te kabul edilerek SAGE tarafından yayınlanmıştır (Waste Management & Research (1994) 12, 223-232) doi: 10.1177/0734242X9401200304

Orijinal çalışma ve yayın bilgilerinin detayı için lütfen son notlara bakınız.

1. Giriş

Viyana Üniversitesi'ndeki bir araştırma projesinin odak noktası, riskli bir atık depolama sahasının planlanmış inşaatı üzerinde çöp sahası yöneticileri ile bölge sakinleri arasındaki bir anlaşmazlıkla ilgilenen stratejileri inceledi. Projenin amacı olası depolama sahalarının (Blumau/Wild ve Enzersdorf/Fischa) yakınındaki iki kasabada Aşağı Avusturya'nın Eyalet Hükümetindeki eylemi araştırmaktı. Bu amaçla bir "oydaşmaya-yönelik halkla ilişkiler" modeli düşünüldü.

Bu modelin kuramsal arka planı Jürgen Habermas'ın (1981) "İletişimsel Eylem Kuramının" temel bir yönünü oluşturmaktadır. Halkla ilişkilere (Hİ) gereksinimlerin iletişimsel eylemin koşullarından çıkarılabileceği varsayılmaktadır. Bu nedenle sunulan model "Verständigungsorientierte Öffentlichkeitsarbeit (oydaşmaya-yönelik halkla ilişkiler)" olarak adlandırılır, çünkü bu model Hİ'nin müşterilerinin hesabına savunduğu hedef kitlelerle onların çıkarları üzerinde anlaşmayı amaçladığı Hİ iletişiminin belirli bir türüne gönderme yapar. Eğer Hİ iletişimcisinin planları reddedilirse, muhalif çıkarlara yönelik bu türden bir düzenleme özellikle gerekli görünür. Bu türden durumlarda, bir iletişim süreci başlatmak kaçınılmaz görünmektedir, bu iletişim süreci karşılıklı anlayış bakımından "gerçek" bir oydaşmayı amaçlar.

İlke olarak, bu düşünce halkla ilişkiler geleneğinde bulunabilmektedir, bazı yazarlar bu türden terimleri "çıklarların bağdaştırılması"¹ (Hundhausen), "uyum ve bütünleşme"² (Oeckl), "anlama"³ (Nitsch) olarak 1950'lerden beri⁴ kullanmışlardır. "Karşılıklı anlayış" görüşü aynı zamanda halkla ilişkilerin bugünkü Amerikan kavramları yoluyla edinilmiştir.⁵ Çoğu halkla ilişkiler ders kitabı, yine de, bu amaçlara nasıl ulaşılabileceğine ilişkin daha açık tarifleri vermez; hatta terimler yeterince tanımlanmış değildir, bu yüzden bir kimse bu kelimelerin sadece sloganların derlenmesi olduğu izlenimine kapılabilir.

Araştırma projesinin amacı, iki riskli atık alanı nedeniyle Aşağı Avusturya'nın eyalet hükümeti tarafından uygulanan halkla ilişkiler girişimlerini değerlendirmektir.⁶ Bu, Viyana'daki Enstitümüzde halkla ilişkilerde böylesine derin düşünceler için güdülenimimdi. Seçilen topluluk sakinleri, planın duyurulmasından itibaren riskli atık tesislerinin yerleştirilmesi aleyhinde protesto yapıyorlardı, bu Hİ iletişimcisinin planlarının reddedildiği anlamına gelmekteydi. Bu durum "iki yönlü simetrik modelin" Hİ faaliyetlerini (Grunig, 1989), sadece "karşılıklı anlayış" hedefi ile nitelendirilmeyen, aynı zamanda her iki paydaş üzerinde etkiye sahip olan Hİ iletişimi gerçeği ile nitelendirilen (dengeli etkiler) bir halkla ilişkiler kavrayışını gerektirir.⁷ Şimdi Jürgen Habermas'ın kuramındaki anlamının genel şartlarının halkla ilişkilerdeki başarısının açıklanmasına ve ana hedeflere ulaşmak için gerekli kısmi amaçların saptanmasına katkıda bulunduğunu öneriyoruz.

2. Habermas'ın kuramında anlamının önermeleri

Habermas her bir kişinin belirli evrensel savların geçerli olduğunu kesin olarak bilerek, iletişimsel bir yönde davrandığını ve bir anlama sürecine katılmayı istediğini varsaymaktadır. Bu evrensel savlar iletişim bünyesinde her iki paydaş tarafından kabul edilmeli ve karşılmalıdır. Bu savlar: anlaşılabilirlik savı (Hİ iletişimcisi kendini anlaşılabilir bir şekilde ve geçerli yazım kurallarına göre ifade etmelidir), doğruluk savı (kişi varlığını kendi paydaşının da kabul ettiği bir şey hakkında konuşmalıdır), samimiyet savı (kişi kendinin gerçek niyetlerini ifade etmelidir, yani: kişi kendini dürüstçe takdim etmeye razı olmalıdır ve paydaşını yanıltmamalıdır) ve haklılık savı (kişi karşılıklı olarak geçerliliği kabul edilmiş değerler ve kurallar üzerinden kabul edilebilir görünen bir ifadeyi seçmelidir). Habermas aynı zamanda adı geçen geçerlilik savları kanalına işaret eden bir insanın iletişimsel bir yönde davrandığı gerçekliğin üç boyutunu göstermektedir-bunlar: gerçekliğin nesnel, öznel ve sosyal boyutudur. Böyle bir anlama sürecinin amacı toplumsal kurallara ve değerlere göre karşılıklı olarak sembollerin ortak yorumundan, ortak yaşantıdan, birbiriyle karşılıklı güvenden ve anlaşmadan oluşan her iki iletişim paydaşının anlaşmasıdır. Karşılıklı anlayışa, başarılı iletişimin bir sonucu olarak, konuşmacı ve dinleyici iddiaların doğruluğu (gerçekliğin nesnel boyutu), samimiyeti (gerçekliğin öznel boyutu) ve ifade edilen çıkarların haklılığı (gerçekliğin toplumsal boyutu) üzerinde anlaşmaya vardığında erişilir.

3. Oydaşmaya-yönelik halkla ilişkiler süreci

Anlamanın bu koşullarına göre oydaşmaya-yönelik halkla ilişkiler ile ilgili gereklilikler şöyle ifade edilebilir: halkla ilişkiler bünyesindeki uygulayıcı iletişimin uygun düzeylerini belirlemeli ve oydaşmayı yaratmak amacı ile sunulacak bilgiyi seçmelidir (Şekil 1).

Oydaşmaya-yönelik halkla ilişkiler gerçekliğin nesnel boyutundaki iletişimi, başka bir deyişle muhtemelen Hİ uygulayıcısı ile ilgili kamu arasındaki “anlaşmazlık sebebi” haline gelen Hİ uygulayıcısının çıkarını yansıtan durumlardaki; gerçekliğin öznel boyutundaki iletişimi, başka bir deyişle bir çıkarın farkına varmak isteyen örgüt/kurum/ticari kurum veya kişilerdeki ve gerçekliğin toplumsal boyutundaki, başka bir deyişle Hİ uygulayıcısının çıkarının meşruluğunu talep eder.

Eğer iddia edilen olgunun doğruluğundan (nesnel boyut), Hİ uygulayıcısının samimiyetinden (öznel boyut) ve çıkarın kuralcı haklılığından (toplumsal boyut) şüphe duyulmazsa, anlama süreci bu boyutlar bünyesinde bozulmamış bir yönde meydana gelir. Hİ uygulayıcısı ile konuyla ilgili kamu arasındaki bütün üç boyutta sadece bir anlaşma başka müşterek eylemlerin bir temelini (her iki paydaş tarafından kabul edilen) yansıtır. Bu daima meydana gelmez: günlük iletişimde, en azından geçerlilik iddialarından birinden şüpheye düştüğünde, anlaşmazlık durumları yaygındır. Böyle durumlarda, iletişim paydaşları genellikle bir “söylem” başlatma şansına sahip olurlar: paydaşlar, sav ve akıl yürütme yoluyla tartışmalı bir anlaşmayı yeniden tesis etmeye çalışırlar. Böyle bir söylemde, tüm katılımcılar “ideal konuşma durumunu” varsayarlar: katılımcılar sadece “daha iyinin özgün sınırsız sınırlanmasına, daha belirgin iddia olarak”⁸ bağlı olmaları gerektiğini ve söylemde bütünüyle görüş açılarını ve iddialarını anlatmakta aynı şansa sahip olduklarını kabul ederler.

Oydaşmaya-yönelik halkla ilişkilerin görevi, böyle bir söylemin koşullarının oluşumudur. Yani: bütün ilgili kişiler iddiaların doğruluğundan, ifadelerin samimiyetinden ve çıkarların haklılığından şüphe etme fırsatına sahip olmalıdır.⁹ Bir söylemi yöneten Hİ uygulayıcısı başlangıçtan itibaren anlaşmaya varmaya razı olmalıdır: bir söylemin veya oydaşmaya-yönlendirilmiş iletişimin sonucu önceden belirlenemez. Hİ uygulayıcısı kendi çıkarlarının olası değişikliklerine açık olmalıdır, çünkü uygulayıcı kanıt ve iddianın ağırlığı ile karşı karşıya kalmak zorunda da olacaktır. Halkla ilişkilerin bu görünümü Grunig ve Hunt’un (1984) iki-yönlü simetrik modeli ile birbirini tutmaktadır.

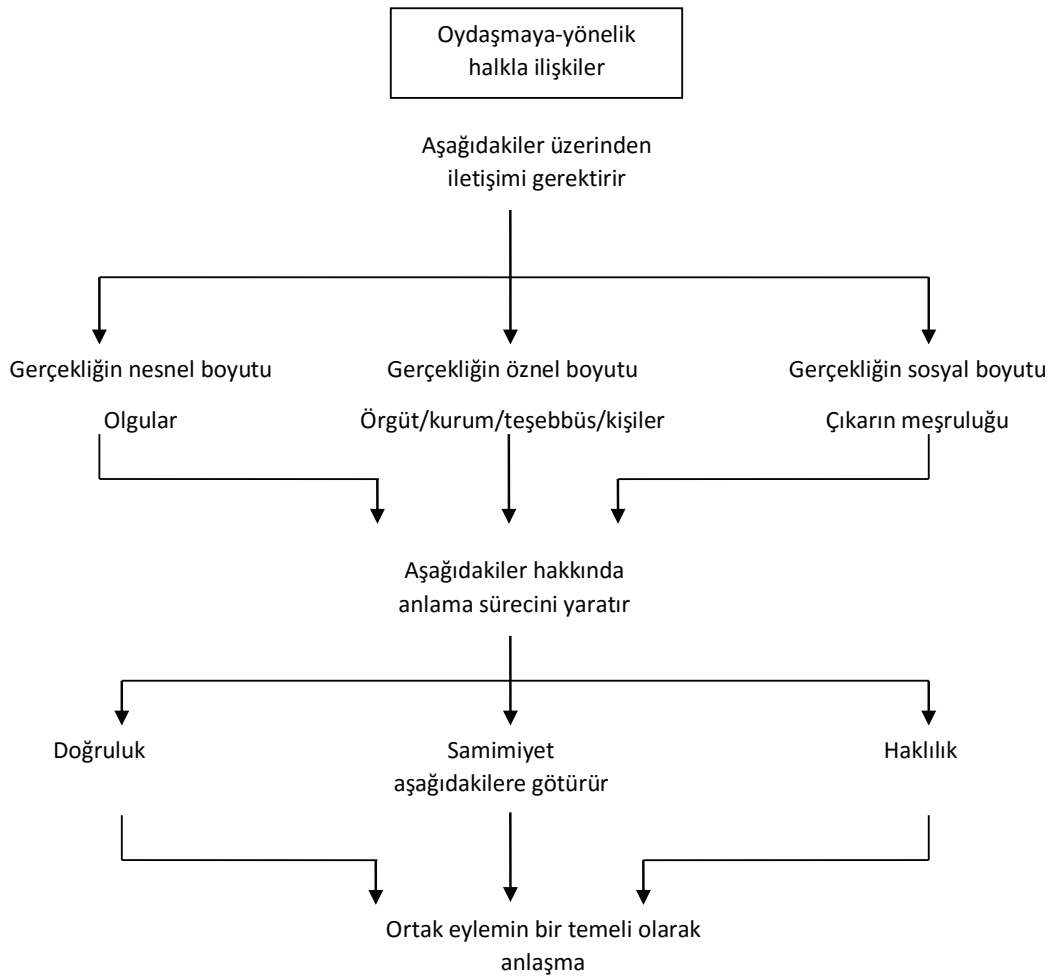
Söylem bununla birlikte oydaşmaya-yönelik halkla ilişkiler sürecindeki sadece BİR aşamayı temsil eder. Biz Hİ iletişimindeki aşama aşama ulaşılması gereken dört aşamasını veya hedefini belirledik. Halkla ilişkilerin başarısı olan bu yol adım adım olarak da değerlendirilebilir (Tablo 1). Birinci aşamada (bilgi edinme), ana görev rasyonel kanıların oluşturulabilmesine dayanarak, temel konulardaki bilgiyi temin etmektir. Bu, ilgili kamuların aktif katılımı olmaksızın tek-yönlü bir süreç olabilir, hâlbuki ikinci aşama (tartışma) ilgili kamuyla (en azından bir bölümüyle) bir görüşmeye girmek amacı ile doğrudan temas için koşulları yaratmayı amaçlar. Sadece böyle etkileşimler dâhilinde iddia aracılığıyla şüpheli bir anlaşmayı yeniden tesis etmeye hizmet eden üçüncü bir aşama (söylem) gerekli hale gelebilir. Dördüncü ve son aşama (durumun tanımlanması) Hİ uygulayıcısı ve ilgili kamunun bir anlaşmaya erişip erişmediğinin ve başka eylemlerin karara bağlanabilirliğinin bir değerlendirmesidir. Eğer anlaşmazlık durumu kalırsa, o halde söylem adına fırsat uzamalıdır. Tablo 1’de tanımlanmış iletişim hedefleri aşamalara göre gösterilmektedir.

4. Oydaşmaya-yönelik halkla ilişkiler kavramının kuramsal durumu

Bir kuram açıklayıcı ve sonucu önceden haber veren bir işlevi yerine getirmelidir: kuram kendi araştırma alanındaki olguları açıklayacak yeterlilikte olmalı ve yeni, bilinmeyen olguları öngörebilmelidir (Klaus & Buhr, 1972). Bahsi geçen bu standartlar, sunulan anlayış kuramsal bir çerçeve olarak addedilebilir. İlk tanımlanan aşamalar gerçekleşmesinin tekrar gözden geçirilebileceği ve böylece Hİnin başarısının deneysel olarak ölçülebileceği halkla ilişkilerin kesin hedeflerini nispeten anlatmaktadır. Böyle bir eksiklik çözümlenmesi anlama başarısı elde

edilmemesindeki olası açıklamaları sağlamaktadır. Buna ek olarak, olası başarının öngörüsüne veya iletişim başarısızlığına olanak sağlayan bir durumun bulunması halinde, oydaşmaya-yönelik halkla ilişkilerin koşulları gerçekten bulunursa, bu deneysel olarak da incelenebilir.

Son olarak, oydaşmaya-yönelik halkla ilişkiler kavrayışında “İletişimsel Eylem Kuramının” önemi üzerine bir görüşü belirtmek gerekir: Habermas sosyal teorisinin kendi düzenlemesi ile ilgili “bütünü açık karakter ve uyum yeteneğinin”¹⁰, “sosyal teorideki üretkenliğin sadece geniş kapsamlı toplumbilimsel ve felsefi araştırmada kanıtlayabileceği”¹¹nin altını çizmektedir. Habermas’ın bütün teorisini tamamen onun çok yönlü kuramsal çıkarımlarıyla halkla ilişkilere uyarlamak için bu noktada hiçbir niyet olmamasına rağmen, bu sav burada ciddiye alınmaktadır. Oydaşmaya-yönelik Halkla İlişkiler modelinin gelişimi İletişimsel Eylem Kuramının öğelerinden sadece birini oluşturan “anlama” kavramına dayanır.

Şekil 1. Oydaşmaya-yönelik halkla ilişkiler süreci

5. Oydaşmaya-yönelik halkla ilişkiler kavramının deneysel değerlendirmesi

Viyana çalışması öyle bir biçimde tasarlandı ki, bu kavramın kuramsal varsayımları doğrudan çöp sahası yöneticisinin iletişim stratejileriyle çelişmekteydi. Mesela broşürlerin ve el ilanlarının ve kitle iletişim araçları vasıtasıyla bildirilerin postalanması gibi, etkilenen topluluklardaki sakinlere ulaşan riskli atık projelerindeki bilgi, bir içerik çözümlemesinde oydaşmaya-yönelik Hİ ölçütü ile değerlendirildi. Çöp sahası yöneticisinin kişilerarası iletişim stratejileri (mesela danışma saatleri, vatandaşlarla buluşmalar ve tartışmalar) bizim değerlendirmemizde ölçülmüştür.

Tablo 1. Çeşitli iletişim hedefleriyle birleştirilen dört Hİ aşaması

Aşağıdakiler üzerinden iletişim			
Hİ aşamaları	Sorunlar Olgular Gerçekliğin nesnel boyutu	Örgüt/kurum/kişiler Gerçekliğin öznel boyutu	Çıkarın meşruluğu Gerçekliğin sosyal boyutu
1. Bilgi Edinme	Konuyla ilgili olguların ve terimlerin saptanması/tanımlanması ve sonuçların açıklanması	Öz-imağın, niyetlerin açıklanması; iletişim paydaşlarının duyurulması	Akıl yürütme ve savlar yoluyla çıkarın gerekçelendirilmesi
2. Tartışma	Konuyla ilgili olguların ve terimlerin tartışılması	Tartışılmaz	İddiaların yeterliğinin tartışılması
3. Söylem	Konuyla ilgili olgular üzerine muhakemelerin değerlendirilmesi kurallarında anlaşma (Sachurteile)	Bir söylem konusu olamaz	Meşruluk üzerine muhakemelerin değerlendirilmesi kurallarında anlaşma (moralische Urteile)
4. Durumun tanımlanması	Konuyla ilgili olgular üzerine muhakemelerde anlaşma	Aktörlerin güvenilirliği üzerine anlaşma	Meşruluk üzerine muhakemelerde anlaşma (moralische Urteile)

Bu çözümleme nihayet çöp sahası yöneticisi ile etkilenmiş vatandaşlar arasında edinilen anlaşmanın derecesi hakkında bilgi sağlayan topluluklardaki temsili bir araştırmanın sonuçlarıyla karşılaştırılmıştır.¹²

6. Sonuçlar

İlk sonuç çok olumluydu: en baştan, çöp sahası yöneticileri için halkla ilişkiler çalışması çöp sahası yöneticilerinin, bundan başka etkilenmiş insanların karar sürecine katılma fırsatına sahip olduğunu ima eden “simetrik iletişim” kavramından sonra biçimlendirildi. Benzer şekilde şu kesindi ki çöp sahası sadece etkilenmiş vatandaşlar tarafından üzerinde anlaşma sağlanması gereken düzenlemenin izlendiği Çevresel Etki Değerlendirmesinden (ÇED) olumlu bir sonuç sağlanarak inşa edilecekti.

Örgütsel adımlar vatandaş katılımını desteklemeye elverişliydi: bunu çok-ortamlı bir bilginin yayılması izledi (broşürler, posta bilgi paketleri ve Avusturyalı televizyon ağlarının yanı sıra gazetelerdeki yayın alanını meydana getiren basın ile birlikte çalışma). Vatandaşlar ile doğrudan temas için fırsatlar da vardı (vatandaşa danışma kurulları kuruluşu, bilgilendirici tartışma oturumları, uzmanlar ile toplantılar ve turlar aracılığıyla). Yine de, bu noktaya kadar kabul edilebilir bir çözüm olası bölgelerden birinde bulunmamıştır.

Kavram bu durum için bir açıklama bildirmektedir: iki taraf arasında başarısız tartışma olduğunu varsaymakta ve iletişimin başarıyla uygulanamayacağı alanları belirlemektedir.

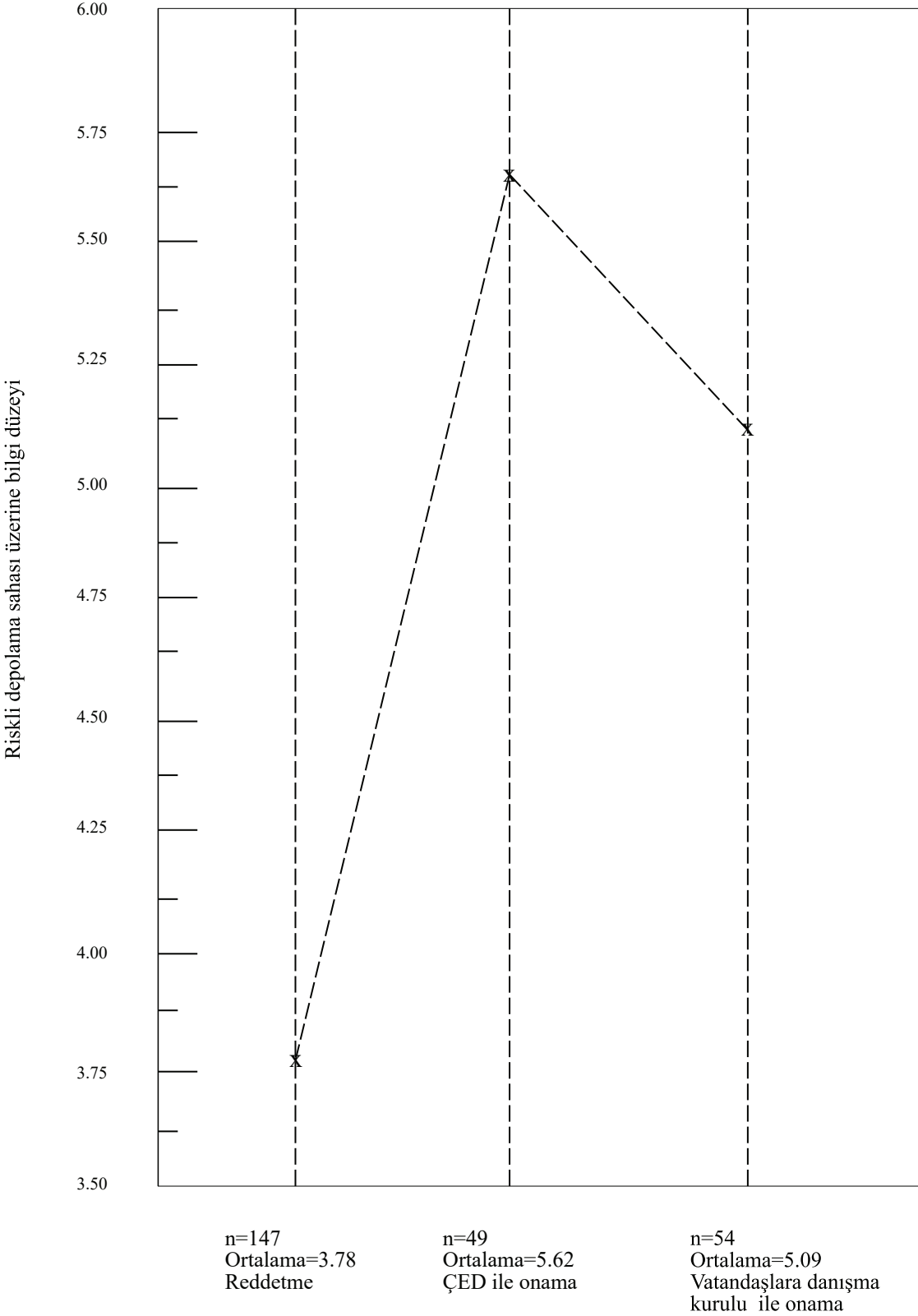
İlk olarak, çöp sahası yöneticileri ile sunulan bilgi iletişim kuramından türeyen anlamının boyutlarını müteakiben analiz edildi. Açıkta ki, konuyla ilgili bilgi (bu durumda riskli atık depolama alanları, vatandaşa danışma kurulu ve ÇED'e ilişkin) sunuldu, ama vatandaşlara danışma kurulu ve ÇED kısımlarıyla karşılaştırıldığında, riskli atık depolama alanlarına ilişkin kısım asgari bilgilendirme amaçlıydı. Tersine, çöp sahası yöneticilerinin kendileri hakkında nispeten çok miktarda bilgilendirme mevcuttu. Gerçekte, bölge seçme sürecinin gerekçelendirilmesine ilişkin herhangi bir bilgi mevcut değildi. İnsanlarla temas halindeyken, bu özel konu sıklıkla gündeme geldiğinde, bir kural olarak, çevresel etki değerlendirmesinin ana esaslarına ilişkin bilim camiasındaki kanaatin nasıl karşı koyduğuna dair ancak bir ipucu vardı. Ayrıca, örneğin "Neden şimdiye dek bozulmamış doğal bir alan ortadan kalkmalıdır?" veya "Neden örneğin Vienna-Schwechat havaalanı çevresindeki bir bölge, halen gürültü sıkıntısını veren, çöp sahası şantiyesi olarak da kullanılmalıdır?" soruları, ÇED'nin yukarıda sözü edilen bilimsel yönleri hakkında sağlanan bilgiyle birlikte başarılı bir şekilde cevaplanamadı.

Yetersiz gerekçelendirme güncel konunun (bu vakada çöp sahası) muhakemelerine ve onun değerindeki muhakemelere götürür: ve bu vakada bu konulara değinmek için sunulan uygun hiçbir bilgi yoktu. Oydaşmaya yönelik Hİ-modelinin perspektifinden, bu durum ilk eksiklik olarak görülebilirdi. Oldukça sıklıkla gerçekleşen çevresel etki değerlendirmesindeki örgüt ile ilgili tartışmayla birlikte, bir *toplumsal* etki değerlendirmesi hakkındaki bir tartışmaya devam etmek epey yararlı olacaktı. Bu hiç yürürlükte olmadı. Daha bir üzücü şekilde, "Etkilenmiş Vatandaşların Bilgi Durumunun" analizi vatandaşların konulardaki göreceli anlamasındaki boyutsal farklılıkları dahil etmedi. Bu soru sorularının büyük çoğunluğu, en iyi ihtimalle, riskli atık depolama alanı hakkında yetersiz bilgilendirilmişlerdi. Tersine, onlar açıkça vatandaşlara danışma kurulu ve ÇED hakkında daha iyi bilgilendirilmişlerdi. Çöp sahası yöneticilerine gelince soru sorulan vatandaşların pek çoğu onlar hakkında çok az şey biliyorlardı. Çöp sahası yöneticilerinin sorumlulukları ve sorularla temasa geçme yönünden kamu çoğunlukla yetersiz bilgilendirilmişti. Nihayet, bu görüşülenlerin çoğu çöp sahasının meşruluğundan şüphe ettiler.

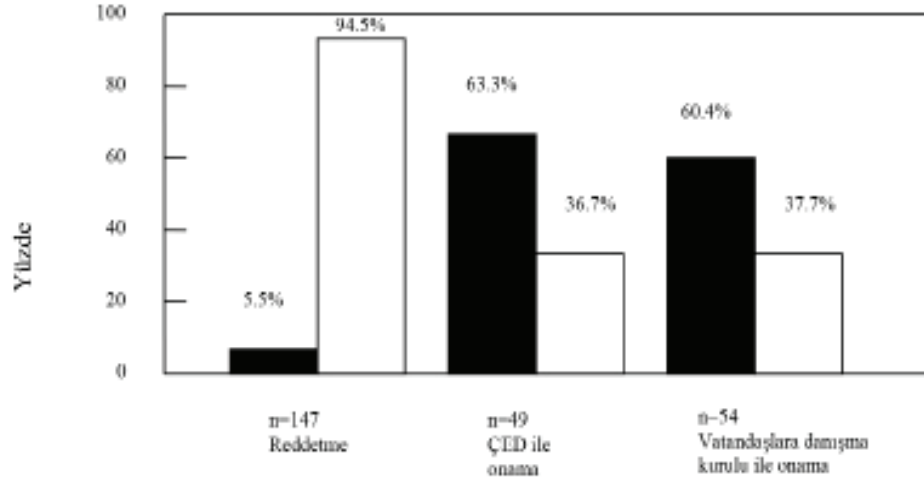
Bu ifadesi alınanların çoğunluğuna göre, iletişim açıkça yolunda gitmemişti çünkü karşılıklı anlayış için koşullar mevcut değildi. Bulgular da gösterdi ki, ÇED'nin olumluya döndüğü olayda bile, bu sorgulananların aşağı yukarı %70'i hâlâ tesise taraftar olmayacağını söylemekteydi. Oydaşmaya-yönelik Hİ modeli anlaşmanın gereksinimlerini kabul eder etmez, olumlu ÇED sonuçları koşulu altında çöp sahasını kabul edeceğini belirten bu sorgulananların sadece geri kalan %30'una uygulanabilirdi.

Bu varsayım çoğunlukla, doğrulanabilmekteydi; çöp sahası projesi hakkında daha iyi bilgilendirilenler (olumlu ÇED sonuçlarının koşulu altında) yeterli bilgiye sahip olmayanlara göre onu kabul etmeye daha çok razı oldular (Şekil 2).¹³ Çöp sahasını kabul edebileceğini söyleyenler, çöp sahasını kesin reddedenlere oranla bölge seçiminden kaynaklanan adil bir kararın olasılığının da daha sıklıkla farkında olmaktadır (Şekil 3). Bu değer yargısı, bölge seçiminin adil veya haksız görünüp görünmediğine ilişkin olarak, akıllı yürütmenin çeşitli farklı kademelerine dayandırılabilir. Bu nedenle, görüşülen kimseler kendi kararlarını çeşitli açılardan etraflıca düşünmeye davet edildi. Her zaman, dört farklı ahlakçı perspektif ile ilgili olarak, akıllı yürütmenin dört hattı vardı. Bunu ölçmek için, ahlakçı karar verme yeteneğinin gelişimi hakkındaki psikolojik bir teoriye dayalı bir ölçü tasarlandı.¹⁴ Teori özel bir eylem hakkındaki doğruluğa ait bir sorunun birçok farklı

şekilde cevaplandırılabileceğini ve akıl yürütmenin ilgili farklı hatlarının birkaç hiyerarşik düzenin düzeylerine karşılık geldiğini ifade etmektedir. En yüksek düzenden akıl yürütme çoğunlukla kabul edilmiş ahlak kurallarını göz önünde bulundurmaktadır. Bu düzeydeki bir tartışma taban tabana zıt bir meseleyi vurgulayan bir anlama gelerek veya görüş açılarına karşı koyarak, daha geniş bir temelde iletişimi mümkün kılan bir anlama sürecine fırsat vermektedir.

Şekil 2. Bilgi düzeyi ve onama arasında karşılaştırma

Şekil 3. Reddetme/onama ile değer yargısı arasında karşılaştırma (■) haklı bölge seçimi; (□) haksız bölge seçimi.

Akıl yürütmenin farklı hatları oydaşmaya-yönelik Hİ kavramı altında toplandığında daha kolaylıkla uyum sağlayacağı görünmektedir. Bu bağlamda, akıl yürütme imkân dahilinde en yüksek düzeyde oluşturulmaktadır. Akıl yürütmenin aşağıdaki düzeyleri belirlendi: Düzey 1: En düşük düzey öncelikli olarak uygulamalı değerlendirmelerle kendisiyle ilgilenir (maliyet ve kullanılabilirlik dengelediğinde bir karar haklı gösterilir); Düzey 2: Bir kişinin ilgili grup veya camianın üyeleriyle dayanışmasına yoğunlaşır (bir karar belirli bir grup tarafından genel kabulünden dolayı meşrulaştırılır); Düzey 3: istenilen eylemin meşruluğu en önemli yöndür (bir karar güncel veya yürürlükteki kural ile desteklendiğinde meşrulaştırılır); Düzey 4: kararlar kendilerini demokratik ilkelere dayandırır (bir karar demokrasinin kurallarıyla uyumlu olduğunda meşrulaştırılır).

Muhtemel kabul ile muhakeme düzeyi arasında konuyla ilgili bir bağ aslında bulunabilirdi. Çöp sahasını, bahsi geçen olumlu bir ÇED sonucunu kabul edecek olanlar, ağırlıklı olarak yüksek bir düzeyden bölge seçimi sürecinin hakkaniyetini muhakeme ettiler. Çöp sahasını reddedenlerin çoğunluğu daha düşük bir muhakeme düzeyinden tartıştılar (konuyu sadece bir maliyet ve kullanılabilirlik açısından düşünerek). Onamaya hazır olma sadece iyi bilgilendirilmiş olmaya bağlı değildir, bundan başka daha yüksek bir tepkisel düzeyi kapsar: Bu muhakemeye demokratik düşüncenin kurallarından erişildiğinde, sadece bölgenin ekonomik çıkarlarından dolayı kaynaklandığından ziyade, konumlanan kararlar adil olarak değerlendirilmekteydi.

Oydaşmaya yönelik Hİ-modeliyle gerçekleştirilen başka bulgular: görüşülen kimselerin ne kadar iyi bilgilendirildikleriyle, çöp sahası yöneticileri tarafından sağlanan kamu ilişkisi talebi arasında bir ilişki vardı. Başka bir deyişle, çöp sahası yöneticileriyle ilişki imkânlarından yararlananlar bu fırsatlardan yararlanmayanlara göre çöp sahasının kendisi, vatandaşlara danışma kurulu ve ÇED hakkında daha iyi bilgilendirilmişlerdi.

En sonunda, gördük ki insanların bilgilendirilme düzeyi, çöp sahası sahipleri yönünde hissettikleri güvenin düzeyiyle ilgili olmaktadır. Çöp sahası yöneticilerini bilginin bir kaynağı olarak tanıyanlar çöp sahası süreci hakkında daha detaylı bilgiyi talep etmeyenlere göre çöp sahası, vatandaşlara danışma kurulu ve ÇED hakkında çoğunlukla daha iyi bilgilendirilmişlerdi. Bu veriler kişilerarası iletişim faaliyetlerinin altının çizilmesi gerektiği ve iletişimin tek-yönlü kitle medya kanallarından ziyade bilgi muayyen bir tarzda daha bağımsız yayılmalıdır görüşünü destekler.

7. Tartışma

Bütün yönleriyle, oйдаşmaya-yönelik halkla ilişkiler anlayışı böylece kendini kanıtlamıştır: herhangi bir olası onama (bu vakada, bahsi geçen olumlu ÇED sonuçları) daima başarılı olarak önemli konularda ve çöp sahası yöneticisinin planlarının meşruluğunda çöp sahası yöneticisi ile uyuşmaya dayandırılan bir tekrar iletişim sürecine zorunludur. Bu iyimser teşhise rağmen, bu muhtemelen tercihen tek-yönlü olacaktır, çöp sahasının halkla ilişkiler çalışmasının teşhis edilmiş eksiklikleri açısından sadece anlama ile ilgili göreceli düşük değerlerinin açıklanması istenmelidir. Şüphesiz ki, geç-modern toplumların yapıları burada gün ışığına çıkmaktadır, az çok yan yana bulunan yaşam tarzlarının ve değer sistemlerinin bir çeşitliliği yapıların temel özellikleridir ve kamu çıkarlarına ait meselelerde birlikte hareket etmek için değişik hazırlık düzeylerini elinde bulunduruyor. Bu araştırma projesinin ana esasları bu kavrayışı desteklemiştir. Ayrıca Aşağı Avusturya durumu için teşhis edilen katılımın geniş ve kapsamlı çatısına rağmen, durumdan etkilenmiş olanların sadece birkaçının sempati veya ilgi göstermeye hazır oldukları bulundu. Gerek ek görevlere dayanmaya ısrar etmelerinden dolayı, gerekse de kamusal meselelerde temsilcilere kendi geçim kaynaklarını devrettikleri için, politika ve halkla ilişkiler pek çok insana basitçe ulaşılamayabileceği gerçeği ile birlikte yaşamalıdır. Açıkçası, bizim sözüm ona bilgi toplumumuzda bile problem, insanların yine de kendilerini bilgilendirecek fırsatlardan kasten vazgeçtikleri gerçeğine uzanmaktadır. Buna bakarak iletişimdeki hiçbir kötümserlik yansıtılmamalıdır, yine de, yakın çevre hakkında kendilerini bilgilendirme fırsatlarından yararlanan insanların sayısı artıyor. Toplumbilimsel bulguların yirmi yılı itibarıyla bunun Avusturya'da doğru olduğu gösterilmiştir. Ve eğer bu büyüme devam ederse, ihmal etmeye müsaade edilmeyeceğimiz pek çok insanın çıkarları, istekleri ve korkularıyla, pek çok gelecek projesi süresince karşılaşacağız. Siyasetteki ve işletmedeki karar alıcılar kafası karışmış hisseden kamunun bu üyeleriyle söylemin yollarını açmalıdırlar ve anlaşmazlığı kabul edilebilir çözümleri beraberinde getiren bir şans olarak kabul etmelidirler. Burada betimlenen oйдаşmaya yönelik Hİ-kavramı bu hedefe daha yakın nasıl yürüyebileceğimizi göstermektedir.

Son notlar (Endnotes)

- 1 Almandaca: Interessensausgleich.
- 2 Almandaca: Anpassung und Integration.
- 3 Almandaca: Verständigung und Verstehen.
- 4 Daha ileri bilgi için: bakınız Barthenheier, 1982.
- 5 Örneğin bakınız: James Grunig/Todd Hunt, Managing Public Relations. New York 1984.
- 6 Proje, Aşağı Avusturya'nın Eyalet Hükümetince desteklenen ve Federal Bilim ve Araştırma Bakanlığınca görevlendirilen bir araştırma programıydı.
- 7 Grunig aynı zamanda bunu artzamanlı iletişim olarak adlandırıyor (Grunig 1989).
- 8 Almandaca: "dem eigentümlich zwanglosen Zwang des besseren, weil einleuchtenderen Arguments" (Habermas, 1984, s: 116).
- 9 Bunun yanı sıra: bir söylem sadece gerçekliğin nesnel ve sosyal boyutlarına bağlanabilir, Hİ uygulayıcısının samimiyetinin (onun güvenilirliği) iddialar ile kanıtlanamadığı, ancak sadece gerçek eylemler ile kanıtlanabildiği gibi. Söylem özellikle iddiaların doğruluğuna ve aynı zamanda gerçek eylemler ile çıkarların meşruluğuna yönelik geçerlilik savlarının şüphelerini ele almaya yarar.
- 10 Almandaca: den "völlig offenen Charakter und die Anschlußfähigkeit" (Habermas, 1981, s. 562).
- 11 Almandaca: "dessen Fruchtbarkeit sich allein in verzweigten sozialwissenschaftlichen und philosophischen Forschungen bewähren kann" (age).
- 12 Daha düzenli ayrıntılar için bakınız: Roland Burkart, Public Relations als Konfliktmanagement. Ein Konzept für verständigungsorientierte Öffentlichkeitsarbeit. Untersucht am Beispiel der Planung von Sonderabfalldeponien in Niederösterreich. Wien: Braumüller publisher 1993.

- 13 Görüşülen kişiler kendi cevaplarını iki farklı senaryo üzerine dayandırma fırsatına sahiptiler ve bu nedenle üç ayrı gruba bölündüler. Bir grup çöp sahasını olumlu bir ÇED olayında dahi reddedecekti (“Reddetme”). İkinci bir grup ÇED’nin sonucuna dayanarak çöp sahasına göre ya da karşısında karar verecekti (“ÇED ile kabul”). Üçüncü bir grup, olumlu bir ÇED durumunda çöp sahası lehinde yerini alacaktı çünkü vatandaşlara danışma kurulu olarak adlandırılan kendi temsilcileri ondan yana karar verdiler (“Vatandaşlara danışma kurulu ile kabul”).
- 14 Kaynaklar: Jürgen Habermas, *Moralbewußtsein und kommunikatives Handeln*. Frankfurt/Main 1983, S 127ff., ahlaki duyarlılığın gelişiminin içyüzünü kavrayışlar, Lawrence Kohlberg ve Jean Piaget’den alındı ve iletişim teorisiyle özdeşleştirildi.

Orijinal Makaleye Ait Bilgiler

Waste Management & Research

<http://wmr.sagepub.com/>

Çöp Sahası Anlaşmazlığına bir Çözüm olarak Oydaşmaya Yönelik Halkla İlişkiler
Roland Burkart
Waste Manag Res 1994 12: 223
DOI: 10.1177/0734242X9401200304

Bu makalenin çevrimiçi sürümü şurada bulunabilmektedir:
<http://wmr.sagepub.com/content/12/3/223>

SAGE
tarafından yayınlanmıştır
<http://www.sagepublications.com>

ISWA
International Solid Waste Association
adına

Waste Management & Research için ek hizmetler ve bilgi şurada bulunabilmektedir:

E-posta uyarıları: <http://wmr.sagepub.com/cgi/alerts>
Abonelikler: <http://wmr.sagepub.com/subscriptions>
Yeni baskılar: <http://www.sagepub.com/journalsReprints.nav>
İzinler: <http://www.sagepub.com/journalsPermissions.nav>
Alıntılar: <http://wmr.sagepub.com/content/12/3/223.refs.html>

Waste Management & Research (1994) 12, 223-232

KAYNAKÇA

- Barthenheier, G. (1982). Auf der Suche nach Identität-Zur historischen Entwicklung der *Öffentlichkeitsarbeit*/Public Relations. In: Haedrich G., Barthenheier G., Kleinert H. (Eds), *Öffentlichkeitsarbeit. Dialog zwischen Institutionen und Gesellschaft*. Ein Handbuch. Berlin, Germany, pp. 3-14.
- Burkart, R. (1993). Public Relations als Konfliktmanagement. Ein Konzept für verständigungsorientierte *Öffentlichkeitsarbeit*. Untersucht am Beispiel der Planung von Sonderabfalleponien in Niederösterreich. Wien: Braumüller (Braumüller Publisher, Vienna, Austria).
- Burkart, R. & Probst, S. (1991). Verständigungsorientierte *Öffentlichkeitsarbeit*: eine kommunikationstheoretisch begründete Perspektive. *Publizistik* 1, 56-76.
- Grunig, J. E. & Hunt, T. (1984). *Managing Public Relations*. New York, U.S.A.
- Grunig, J. E. (1989). Environments and models of public relations. In: Grunig J. E. & Grunig L. (eds), *Public Relations Research and Education*, 1, 6-29.
- Habermas, J. (1981). *Theorie des kommunikativen Handelns*. Band 1: Handlungsrationalität und gesellschaftliche Rationalisierung. Band 2: Zur Kritik der funktionalistischen Vernunft. Frankfurt/Main, Germany.
- Habermas, J. (1983). *Moralbewußtsein und kommunikatives Handeln*. Frankfurt/Main, Germany S 127ff.
- Habermas, J. (1984). *Vorstudien und Ergänzungen zur Theorie des kommunikativen Handelns*. Frankfurt/Main, Germany.
- Klaus, G. & Buhr, M. (eds). (1972). *Wörterbuch der Philosophie*. Hamburg, Germany.
- McCarthy, T. (1978). *The Critical Theory of Jürgen Habermas*. Massachusetts, U.S.A.